

İnönü Üniversitesi Kongre ve Kültür Merkezi'nde 30 Ağustos-4 Eylül 2005 tarihleri arasında düzenlenen 22. Ulusal Gastroenteroloji Haftası kapsamında "Türkiye'nin Fonksiyonel Sindirim Sistemi Hastalıkları Haritası" açıklandı.

Hazırlayan: Hatice PALA

Malatya'da, İnönü Üniversitesi Kongre ve Kültür Merkezi'nde 30 Ağustos-4 Eylül 2005 tarihleri arasında düzenlenen 22. Ulusal Gastroenteroloji Haftası kapsamında Türkiye'nin Fonksiyonel Sindirim Sistemi Hastalıkları Haritası açıklandı.

Novartis Pharma'nın desteği ile Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Gastroenteroloji Bilim Dalı ve Halk Sağlığı Anabilim Dalı tarafından, Prof.Dr. Serhat BOR'un koordinatörlüğünde, yine Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Gastroenteroloji Bilim Dalı Başkanı Prof.Dr. Tankut İLTER ve Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı'ndan Uzm.Dr. Gül KİTAPÇIOĞLU tarafından Türkiye genelinde 20 ilde yürütülen "Fonksiyonel Sindirim Sistemi Hastalıkları Araştırması"nın sonuçları açıklanarak, bu çalışma ile hastalığın görülme sıklığı oranı ve detaylı bilgiler ilk kez ortaya konuldu.

İrritabl Bağırsak Sendromunun görülme sıklığına ilişkin Türkiye'de bugüne kadar hiçbir çalışma yapılmadığına dikkat çekilerek, yıllar önce yapılması gereken bu araştırmanın oldukça gecikmiş olmasına rağmen, sonunda gerçekleştirildiği ve tüm Türkiye'nin İBS profilinin çıkarıldığı belirtildi. Projenin toplam maliyetinin 42 bin dolar olduğu ifade edildi.

Çalışma kapsamında, Türkiye nüfusunun %55.9'unu içeren 20 il merkezi ile bir ilçe ve bir köyde Devlet İstatistik Enstitüsü'nün yardımı ile rastgele seçilen 3214 kişi ile yüz yüze görüşme yapılarak 108 soruluk anket uygulandığı, çalışma sonucuna göre, fonksiyonel bağırsak hastalığı sıklığı görülme oranının %22.4 olduğu açıklandı. Kadınlarda görülme oranı %28.6 iken, erkeklerde bu oranın %16.1 olduğu bildirildi.

Çalışma sonuçları ile ilgili olarak Ege Üniversitesi Tıp

Fakültesi Gastroenteroloji Kliniği'nden Prof.Dr. Serhat BOR şu açıklamalarda bulundu:

"Fonksiyonel dediğimiz, yani altında ülser ya da kanser olmayan, fakat hastanın ağır şikayetine yol açan, neredeyse hayatı boyu hafif azalarak ya da çoğalarak doktora gidip gelmesiyle karakterize tüm hastalıkları taradık. Özellikle gaita kaçırma gibi tabu kabul edilen konuları dahi, detayları ile ama basit sorularla araştırdık. Son derece komplike ve ekibimizin aylardır üzerinde çalıştığı bir istatistik çalışma yapıldı. Bizi şaşırtan sonuçlardan bir tanesi, Türkiye'de mide sorununun az çıkması oldu. Halk arasında gastrit, hazımsızlık olarak adlandırılan rahatsızlıkların sıklığı ise, sadece %1.3 olarak tespit edildi. Bölgelere bakıldığında, Çüneydoğu ve Doğu Anadolu'da çok az, ama batıda çok daha yaygın bir sorun olduğu kanısına vardık.

Ülke nüfusunun %22.4'ünde fonksiyonel bağırsak hastalığı tespit edildi. Her 4-5 kişiden birinin bağırsak problemi olduğu ortaya çıktı. Bu bağırsak problemlerinin altında bizim açımızdan İrritabl Bağırsak Sendromu (İBS) yatmaktadır ki, %2.7 (kadınlarda %3.7, erkeklerde %1.6) oranında tespit edildi. En sık rastlanan alt grup hastalıklar; şişkinlik %14.4 (kadınlarda %18.5, erkeklerde %10.3), kabızlık %8.7 (kadınlarda %12.1, erkeklerde %5.3) ile yüksek bir oranda tespit edildi. İBS'nin ishal ile giden türü ise, %1.3 civarındadır. Bölgelere baktığımız zaman, Akdeniz ve Karadeniz bağırsak hastalıklarının en az olduğu iki bölge olarak ortaya çıktı. Buna karşılık Marmara Bölgesi ve Doğu Anadolu'da bağırsak hastalıkları daha yüksek oranlarda tespit edildi. Şişkinlik yönünden bakıldığında Akdeniz Bölgesi'ndeki sıklığın çok önemli olmadığı sonucuna ulaşıldı. Buna karşılık, Doğu Anadolu ve Marmara Bölgesi şişkinlikte de

ön planda gelmektedir. Kabızlıkta ise, Karadeniz Bölgesi'nde bu sorun en düşük düzeyde tespit edildi. Araştırma sonuçlarında; Türkiye'de düzenli gaita kaçırma, yine yüksek bir oranda, %3.3 olarak ortaya çıktı. Yaşlandıkça kabızlığın arttığı, 55 yaşın üzerinde her 8-9 kişiden birinin kabız olduğu tespitler arasında. 75 yaşın üzerindeki her 8 kişiden birinin gaita kaçırdığı sonucu ortaya çıktı.

İrritabl barsak sendromu (İBS) ise, ya ishal ya da kabızlık ile karakterizedir. Hem ishal, hem de kabızlık yönünden kadınlarda erkeklere oranla daha sık görülmektedir. İBS, daha çok bir kadın hastalığıdır. Cinsiyet açısından ele aldığımız zaman, şişkinlikte ve kabızlıkta kadınların hakimiyetini görüyoruz. Buna karşılık, ishal erkeklerde daha yaygındır. Karın ağrısı ve gaita kaçırma ise, kadın ve erkeklerde yaşanan sıklık eşit orandadır. Medeni duruma bakıldığında, bekarlarda hastalık en düşük sıklık oranına sahip olarak ortaya çıkıyor. Rakamlar incelendiğinde bekarlarda %10, evlilerde %24, dullarda ise %30 oranları tespit edilmiştir. Bütün sindirim sistemi hastalıklarında dul olmak (erkek veya kadın olmak fark etmiyor) ise, bir risk faktörü gibi görünmektedir. Eğitim durumuna bakıldığında, şaşırtıcı olarak nitelendirilen bir sonuca ulaşıldı. Yüksekokul bitirmiş, kahve, alkol tüketimi yüksek kişilerde mide hastalıklarının yaygın olacağı kanısına rağmen, eğitim düzeyi düştükçe mide ve bağırsak hastalıklarının arttığı tespit edildi. İlkokul mezunu, okur yazar olan ve olmayanlarda bağırsak hastalığı, üniversite ve lise mezunlarından çok daha fazla görüldü. Bu, yurtdışından farklı bir sonuçtur. Mesleki açıdan bakıldığında da ev hanımlarında ve işsizlerde en yüksek oranda sıklık tespit edildi. Çünkü bu hastalıklarda stresin de bir rolü vardır. Stres hastalığı yapmaz, ama şiddetlendirir, hastalığı daha kötüye götürür. Buna karşılık, serbest meslek, işçi, öğrenci, çiftçi gibi mesleklerde rahatsızlıkların daha az görüldüğü ortaya çıktı. Gelir düzeyine bakıldığında ise, ekonomik gelir düzeyi düştükçe, hastalığın sıklığının arttığını tespit ettik. Eve giren gelir kişi başına 100-300 YTL arasında ise, hastalığın sıklığı daha yüksek tespit edildi.

Araştırmada Helicobacter Pylori'ye ilişkin de ilginç olarak nitelenebilecek bir sonuca ulaşıldı. Buna göre, "ülser yapar", "kanser yapar" diye üzerinde uzun yıllardır konuşulan Heli-

cobacter Pylori, Türkiye'de bin kişide arandı, sonuç olarak her 100 kişinin 76'sında Helicobacter Pylori'ye rastlandı. Her 100 kişinin 76'sında mide kanseri olmadığına göre, bu çok da mühim bir konu değilmiş. Bu mikrobu en çok bulunduğu yer Doğu Anadolu ve Akdeniz Bölgeleridir.

Kısaca özetlersek; fonksiyonel sindirim sistemi hastalıkları ve alt sindirim sistemi hastalıkları bayanlarda çok sık, fakirlerde ve eğitim düzeyi düşük olanlarda sık, aşağı yukarı Türk toplumunda her 4-5 kişiden bir tanesinde görülen önemli bir hastalıktır. Unutulmaması gereken nokta, fonksiyonel bağırsak hastalığınız varsa, bu ömür boyu sürecektir. Azalır veya artar, fakat ömür boyu bu hastalıkla yaşayabilmek için doktorunuz ile yakın işbirliği içinde olmanız gerekir. Hastalık psikolojik değildir, ama stres altında çok daha kötüye gider. Her zaman ishalsinizdir veya her zaman kabızsinizdir, fakat strese girince hastalık çok daha kötüleşir".

Çalışmanın bir alt grubu olarak reflü hastalığının görülme sıklığı da araştırıldı. Bölgelere göre reflü sıklığına bakıldığında, Türkiye'de genelde en yüksek oran Marmara Bölgesi'nde tespit edildi. Türkiye'de reflü hastalığının görülme sıklığı %22.3 oranında bulundu. Oldukça yüksek olan bu oran, daha önce İzmir ve Moskova'da yapılan çalışmaların benzeri sonuçlar veriyor.

Rusya tarihinin ilk reflü çalışmasının yine Ege Üniversitesi tarafından gerçekleştirildiğine de değinilen açıklamada, "Türkiye'de içki içme oranı %14, Rusya'da ise %65'tir. Buna rağmen, Rusya'da reflü görülme sıklığı Türkiye ile eşit orandadır. Ortaya çıkan sonuçları incelersek, Amerika'da %20, Türkiye'de %22.3, Rusya'da ise %24'lerdedir bu rakam. Dünyanın her yerinde reflü sıklığı aşağı yukarı aynıdır. Reflü de aynı fonksiyonel bağırsak hastalığı gibi, dullarda daha sık görülür. Bizim çalışmalarımız şunu gösterdi ki, fakir, eğitim düzeyi düşük, kadın ve dul olan kişiler en temel risk grubunu oluştururlar."

Hastaların kanserden korktuğu için çok sık doktora gittiğini, fakat fonksiyonel bağırsak hastalığının kansere yol açmayacağını belirten Prof.Dr. Serhat BOR, hastaların kendini suistimal ettirmemesinin, aynı zamanda doktorun da hastayı suistimal etmemesinin çok büyük önem taşıdığını söyledi. □